

Над БАН е надвиснало природно бедствие

Лъчезар Аврамов е единственият учен от Източна Европа, номиниран за Наградата на Европейския Съюз за изключително високи научни постижения – „DESCARTES PRIZE – Excellence in Scientific Research“ (така наречения „Научен Оскар“) за изследвания, свързани с диагностика на онкологични заболявания.

Професор, доктор на физическите науки, основател на ново за България научно направление „Биомедицинска фотоника“, характеризирано в световната литература като „революция на интерфейса между наука и технология“. Ръководител на „Национален център по биомедицинска фотоника“ и Лаборатория по „Биофотоника“ в Институт по електроника. Основател и управител на първото в България частно високо-технологично дружество ОПТЕЛЛА ООД – носител на наградата на МОН „Питагор“ за най-успешна фирма в областта на изследванията и тяхното приложение, 2008 г. Основател и управител на Медицински център „Интегративна медицина“ – лечебно заведение с най-добри резултати в страната при лечението на онкологични заболявания.

Г-н Аврамов, напоследък трудно се прави наука в България. Финансирането е оскъдно, подкрепата от държавата – минимална, обществото – безразлично. Какво е Вашето вдъхновение да продължавате?

Едва ли има въпрос, на който е по-трудно да се отговори. За да почувства човек желанието да обладае научното познание е необходима много специална структура на ума. Не е достатъчно да имаш добро образование и висока квалификация – за това има по-доходни поприща. Не е достатъчно да бъдеш любознателен и интелигентен – това можеш да задоволиш със съзерцателност.

Не е достатъчно и да бъдеш леко луд – особено в днешно време, когато погребяхме общественото уважение към хората на интелекта. Усецането от получаване на ново познание, сигурно може да се сравни само с преживяването на лекаря, посрещнал тежко болен и изпратил го здрав, на родилката, изпитала болки, но удовлетворена от рожбата си. Науката е поле за призвани и е невъзможно да бъде лесно обяснена. Неслучайно има анекдот, който разказва, че за да не ходят учените в лабораториите си не е достатъчно да им спреш заплатите – трябва и да въведеш висока такса за вход!

Вашият екип е съставен основно от млади хора – как ги мотивирате да не се отказват, как ги запазвате от изкушението да напуснат страната? Знайното е, че възнагражденията в чужбина са несравними.

Единственото, което може да задържи младите учени е чувството за перспектива. В моята лаборатория се хабилитира най-младият учен в страната – доцент на 28 години. Колегите ми много добре знаят, че могат да разчитат на моята подкрепа. Те пътуват повече от мен на международни конференции, обикалят света, виждат и меда, и жилото на научния гурбет.

Какво, според Вас, е бъдещето на основната научна структура в България, Българската академия на науките?

Над БАН е надвиснало природно бедствие. Отношението на властта към академията на науките е антиевропейско и дълбоко нецивилизовано. Но това е само частен случай на отношението им към науката. Общата ни, с другите европейци Лисабонска стратегия е изградена върху осъзнатото познание, че в близкото бъдеще хората ще се делят на богати и бедни, на успели и губещи в зависимост от образованието и квалификацията си, а държавите – на развити

и жалки, в зависимост от научното и технологичното си ниво. А това има своите количествени мерки – процент от brutния вътрешен продукт, вложен за научни изследвания. Заветният процент е 3. За държавите, които са го постигнали или са близо до него, Швеция, Финландия, Швейцария, не се чува да са в икономическа криза. У нас през 2010 г. той е 0,4%, през 2011 г. – 0,3 %, през 2012 г. – 0,2 %. Това е политика на икономическата катастрофа.

Науката – в университетите? Или може би – в корпорациите? Какъв според Вас е правилният път с оглед на българската научна традиция и практика?

Една малка група от непрекъснато повтарящи се лица – неграмотни министри, платени социолози, любители политолози, самообявили се професори е носител на внушението, че „наука се прави само в университетите“. Истината е съвсем различна. Две трети от инвестициите в изследвания се правят в корпорациите, но такива у нас няма. От останалата част, две трети се правят в научни центрове – там се получава почти изцяло фундаменталното научно познание. Дори в страните с традиционно най-развити университети, като англосаксонските, 15–20 % от науката е университетска. Само че това също е опростена интерпретация. Съвременното образование е невъзможно без интеграция с науката – и за професорите, и за студентите. Затова всичко е взаимно обвързано и взаимно пропито. В известен смисъл това е вярно и за България. В последните десетина години аз съм ръководил над 30 научни проекта – почти без изключение с участие на колеги от различни университети. Над 50 дипломанта са работили в моята лаборатория – физици, биолози, инженери.

Случва ли се в наши условия т.нар. трансфер на научен продукт, научните открития и достижения практически приложими ли са?

Научната област, в която работя се нарича „боимедицинска фотоника“. Това е изследователско поле, в което се застъпват физика, биология, химия, медицина, компютърни, инже-

нерни науки. Ново научно познание се получава трудно и изисква скъпа апаратура. Но веднъж получен, научният продукт сравнително лесно може да послужи за създаване на нови диагностични и лечебни подходи и апарати. Ние това и правим. Разработваме и внедряваме в лечебни заведения такива авангардни методи, като оптична биопсия, фотодинамична терапия, лазерна имуностимулация. Но именно там са основните проблеми, с които се сблъскваме. Мизерни болници, ниска квалификация, липса на мотивация за усвояване на новото.

Европейските държави и институции усилено популяризират концепцията за „общество, основано на знанието“. Нещо повече, то се смята за единствената възможност за извоюване на конкурентни предимства на нациите в съвременния свят. Къде сме ние? Каква е стратегията за наука на България?

До тази година България беше единствената европейска държава без научна стратегия. Отскоро стана още по-зле. Вече имаме стратегия, но сбъркана. Накратко казано, в този документ се предвижда съкращаване на финансирането и разрушаване на научните структури. Той съдържа проникновения от вида – „тъй като инвестициите във фундаментални изследвания са директен разход за развитие на световната наука, те ще бъдат крайно ограничени и само във висшите училища, за да чуят студентите що е туй – Наука“. След като Българската държава унищожи ведомствената си наука, наречена

сега „корпоративна“ и я прахоса като скрап през частни сметки, унищожи университетската си наука и превърна професорите си в даскали-номади, скитащи по петокласни училища, уж висши, унищожи военната си наука и пусна молове на нейната земя, сега и последните твърдини на науката и качествено образование, БАН и СУ „Кл. Охридски“ вече две години са на мушката на поредните разрушители. Ужасно се страхувам, че след време някой колега, историк ще защити дисертация на тема „Интелектуалното самоубийство на един народ“.

Леда Аврамова

ПРОФ. Д. Ф. Н. Д-Р ЛЪЧЕЗАР АВРАМОВ

е завършил физика в СУ „Климент Охридски“ със специализация квантова електроника. Защитил е дисертация по специалност „биофизика“ в Московския Държавен Университет по лазерни методи за изследване на биологични обекти.

От 30 години работи в Института по електроника на Българската Академия на науките в областта на изследванията на взаимодействието на светлината и лазерното излъчване с човешкото тяло на молекулно, органно и системно ниво.

Ръководител е на колектив, който разработва, произвежда и внедрява модерна лазерна медицинска апаратура и методи за приложението ѝ в областта на онкологията, урологията, офталмологията, хирургията. Автор е на над 100 научни публикации и ръководител на десетки национални и международни договори, включително по Рамковите програми на Европейския Съюз.